

RADU GYR

*Țângele
temnitei.*

Stigmat

LUCMAN

RADU GYR

SÂNGELE TEMNIȚEI. STIGMATE

Editor: **Lucian BORLEANU**
Redactor: **G. ZARAFU**
Tehnoredactare: **Ramona ILCENCO**
Coperta: **Mona SANDU**

Copyright © Editura Lucman, 2009

Toate drepturile pentru ediția de față sunt rezervate
Editurii Lucman.

Reproducerea parțială sau integrală a textului
fără acordul editurii este interzisă și
va fi pedepsită conform legilor în vigoare.

Comenzile pot fi trimise pe adresa editurii:
Editura Lucman

București, Str. Miron Costin nr. 19, Sector 1
Telefon/fax: 021.222.53.17

e-mail: comenzi@lucman.ro
www.lucman.ro

ISBN: 978-973-273-289-2

RADU GYR

SÂNGELE

TEMNIȚEI.

STIGMATE

LUCMAN

PREFAȚĂ

Radu Ștefan Demetrescu s-a născut la Câmpulung Muscel, la 2 martie 1905.

S-a mutat împreună cu familia la Craiova, unde a urmat atât cursul primar cât și cel liceal, devenind Conferențiar Universitar la Facultatea de Litere și Filosofie din București, după absolvirea studiilor superioare, cu calificativul *Magna cum laudae*.

Luându-și pseudonimul de Gyr – după Dealul Gruului de lângă Câmpulung Muscel, publică poeme apărute antum în mai multe volume: LINIȘTI DE SCHITURI (1924), CERBUL DE LUMINĂ (1928), CUNUNI USCATE (1938), POEME DE RĂSBOIU (1942), BALADE (1943). Scribe literatură pentru copii, semnează studii critice, eseuri, cronici dramatice, lucrări didactice, traduceri etc.

A fost distins cu multe premii literare: PREMIUL PENTRU SONET AL SOCIETĂȚII SCRITORILOR ROMÂNI (1926), PREMIUL INSTITUTULUI PENTRU LITERATURĂ (1927), PREMIUL ADAMACHI AL ACADEMIEI ROMÂNE (1930), PREMIUL SOCEC AL SOCIETĂȚII SCRITORILOR ROMÂNI (1939).

Opera sa postumă publicată după 1990, a fost creată, în cea mai mare parte, mental, în închisoare, ea circulând de la un capăt la celălalt al țării, transmisă prin morse și scrijelituri pe diverse obiecte, constituind o adevărată hrană spirituală pentru cei sortiți foamei fiziologice și terorii.

După eliberarea din 1964, a lucrat intens, așternându-și pe hârtie toată opera creată mental în perioada privațiunii de libertate de aproape 20 de ani.

Ascunsă și bine adăpostită de ochiul ager al Securității, nu și-a putut-o vedea publicată, poetul trecând la cele veșnice la 29 aprilie 1975 în plină efervescență creatoare.

Am căutat să păstrăm dorința autorului și, mai ales, exigențele acestuia în volumele publicate postum: SÂNGELE TEMNIȚEI, STIGMATE, ANOTIMPUL UMBRELOR – rondele și sonete –, CRUCEA DIN STEPĂ – poeme de războiu –, ERA O CASĂ ALBĂ, BALADE, PRAGUL DE PIATRĂ.

Din păcate nu și-a putut termina „CALENDARUL MEU” – prietenii, momente și atitudini literare –, început târziu, la insistențele noastre, destinul curmându-i viața la numai 70 de ani.

Ne rămâne obligația unei ediții critice, care, desigur, va necesita o muncă asiduă pentru cei ce vor dori să se aplece asupra întregii opere a poetului Radu Gyr.

S. P.

Sângele temniței

PREFAȚĂ LA CÂNTECE DIN TEMNIȚĂ

În aprigele mele belciuge,
piatra mă-nfulecă, fierul mă suge.
În bezne m-afund, zi de zi, și-n urât,
întâi pân' la glezne, apoi pân' la gât.

Curând, o să-mi treacă de gură, de frunte,
lespedea temniței, cu gânganii mărunte,
și-am să dispar în grozava ei gușă,
în mugetul ei subteran și-n cenușă...

Dar, hămesit, sub lacăte, chei și zăvoare,
de tine, sălbătice, viule soare,
din carne îmi rup, din dogorâta mea smoală,
aceste cântece în pielea goală,

și-n tine le-arunc, în năprasnice-amieze,
s-alerge, să tropăie și să necheze,
slobode, aspre, nețesălate deloc,
ca niște cârlane fugare în stepe de foc...

ZĂBRELE

Inimă, – viața plesnește afară,
auzi-o, din toate păstăile ei...
Aici gem zăvoare și zornăie chei,
oftează la uși drugii grei,
și lacătul rage-njunghiat ca o fiară.

Inimă, – soarele-afară se-mbată
și sparge-n beții oglinzi și brățări...
Aici, în celule zăcute-n uitări,
soarele pute și stăruie-n nări
ca un hoit într-o groapă uitată...

Inimă, – dragostea cheamă și joacă,
afară, cu țâțele goale, pe străzi...
Aici, ca strivit sub capacu-unei lăzi,
sângele urlă năuc după prăzi
și carnea scrâșnește, buimacă...

Inimă, – vremea e gărlă zbârlită,
auzi-o cum curge afară pe scoc...
Aici, vremea-i stâncă, giganticu-i bloc
stă peste noi ca un munte de foc...

Dă-mi târnăcoape, dă-mi dinamită,
s-o fac să sară din loc!

JIND

*„Après Victor Hugo et moi, je ne vois pas ce qui
reste à faire avec les vers...” (Leconte de Lisle)*

Uneori, dintre ziduri severe,
jefui, prin poarta de fier, printre gratii,
o zdreanță de stradă, sau câte-o muiere
cu gura mai roșie decât a mușcatii.

Seara, sub mâna ce vrea să alinte,
pâinea de orz și tărâță
zvâcnește, viu, ca o țâță
neagră, fierbinte...

Aș trage o dușcă, pe beregată,
de libertate și de lumină,
ca un trăscău care-mbată,
ca o prăștină...

Să-mi frigă inima – aprinsă cinzeacă,
să sparg în măsele carafe,
când luna șoldul alb și-l dezbracă
și cerul ca un taraf e...

Ah, o beție-ntr-o crâșmă uitată,
un haimanalâc pe chei până-n zori
și dragostea ridicată de subsuori
și-mbrățișată, mușcată...

Dar nu. Celula asta tâlhară
mă strânge de gât, mă sugrumă...
Noapte, sorbi-ți-aș drojdia-amară
și carnea ta rece de spumă...

Năuc, prin vizetă, ochiul urmărește,
ca din străfundul unei gropi,
cum domnișoara lună scâncește
siluită de ploi...

ZILE

Mărți, Vineri, Sâmbătă, Luni,
zile neutre, fără de formă,
ca o ceață enormă,
peste genuni.

Stau în timpul groaznic de gol,
cu tălpile-n veacuri lichide,
ca-n ocean un atol
bătut de vânturi toride...

Mărți, Miercuri, Vineri... Ce zi o fi oare?
Săptămâna e-o namilă moartă,
lunile mele nu trec prin calendare,
insula mea nu-i pe nici o hartă...

Luni, Joi... Toate una ca alta,
cum seamănă balta cu balta,
cum seamănă scaietii din șanțuri...
Toate numai lacăt și lanțuri,
numai lacăt și lanțuri.

Bună dimineața, celulă,
noapte bună, zăbrele, –
sparge-v-aș, ca un dulău, în măsele,
rupe-te-aș cu dinții, celulă...

Temniță, temniță, turbată cătea,
cum ți-ar da foc inima mea!
Viață, viață de-afară, zăludă,
cum joci în somnul meu, paparudă!...

Luni, Miercuri, Joi... Duceți-vă dracului
zile-mpuțite, zile stătute.
De-aici, din gura veacului
cin-să vă numere negrele sute?

RUGĂCIUNE DIN CELULĂ

Doamne, păzește-mă, Doamne, ai milă...
Sunt ca o scorbură veche-ntr-un tei.
În noaptea mea și-a lăsat Amintirea prăsilă
toate năpârcile ei.

Nu mai pot s-o îndur, dezmățata.
lese de peste tot, din pereți,
și-mi zvârle-n culcuș cu lopata
urzici și cărbuni și scaieți.

Doamne, nici pieptul, nici ochii, nici gura
nu vor să-i mai rabde pojarul.
Mă zvârcolesc ca pe plită țiparul,
atât de cumplită-i arsura...

Seacă-mă, Doamne, de-aduceri aminte,
așa cum seci, vara, puhoaietele,
și nopțile mele aprinse despoaie-le,
cum, toamna, pădurea o despoi de veșminte.

Fii și tu, Doamne, o singură dată,
ucigaș și tâlhar la răscruci:
jefuiește-mi rădvanul meu cu năluci
și strânge-mi trecutul de beregată...

Pradă-mi tot cerul, hoștește-mi toți anii,
cum m-ai fura de arginți și podoabe...
Vreau să fiu sterp, cum sunt bolovanii,
și gol cum e stânca pe labe.

Cremene-n mine, -n osândă, -n omăt,
mușchiul tăcerii să mă înece,
furtunile dorului să dea îndărăt,
rupte din piatra mea rece.

FOAMEA

Lacătul a gemut din făptura-i întreagă,
gardianul zăvorul a tras,
și-n celulă-am rămas
eu și foamea slăbănoagă.

Singuri siăm, față în față.
O văd ca prin ceață
cum se despoaie fără rușine
și țopăie, cu buricul la mine.

Aș omorî cu pumnul, ca pe-o târfă,
năluca-i de oase și piele,
dar brațul ăsta-i șomoiog de cârpă,
și degetele nu sunt ale mele...

Terciul muced de mămăligă,
în vis a fost parcă.
Dinții încă vor să se-nfigă
în blid și-n lingura bearcă.

I-aș linge peretelui galbenul lapte,
cu limbă aspră de mătă.
Pernele astea de urdă m-ațâță,
stelele-afară-s ca perele coapte.

Aș ronțai moloz din unghere,
aș suga un colț de saltea...
Deschide-te, sobă, ca o cișmea,
gâlgâitoare de miere...

De ce nu se face – așa o lumină,
să văd că-n pragul celulei răsare
Maica Domnului c-o strachină mare,
cu lapte și azimă plină...

Doamne, cum s-or ospăta alții:
mormane de carne și pâine...
Ah, zodia mea, de fiară, de câine,
cum mi-au spurcat-o sfinții, înalții!

Beregata mi-e plină de scame,
tulbure somnul mi-e numai lipie...
Fire-ai să fii, pușcărie,
mămăliga mă-sii de foamel

CUMETRI DE SINGURĂTATE

Dragi prieteni de singurătate,
când celula cu beznă se-ncarcă,
ploșniță soră, guzgane cumnate,
mătușă libarcă.

Și voi lighioane surate,
păianjeni, păduchi și gândaci,
numai voi, din pereții posaci,
călcați cu inimi de frate
prin orele mele înveninate...

Când ghilotina tăcerii pe gât
îmi lasă grozavu-i tăiș,
cumetri, dați buzna cruciș și pieziș,
să țineți mormântului meu de urât.

Sugeți-mi somnul, tristețile
și deznădejdea mea nesătulă;
dragi camarazi de celulă,
roadeți-mi nopțile, beți-le...

Purice, purice, măi, ușurelul vântului,
potcovit cu văzduh, azurat titirez,
uhu, uhu, ploșniță, greava pământului,
grav calculată ca un burghez.

Și tu, chițorane poete,
aventurier și boem,
și tu, gândac, vagabond pe comete,
complici de-ntuneric, vă chem...

Înnoadă, înnoadă, păianjene-n plasă
și pentru mine o lacrimă deasă.
Vino, păduche, vino și bea
sufletul meu, jelania mea.

Tu, ploșniță, sugă-mi, sugă-mi din plin,
măceșul din sânge, spin lângă spin,
iar tu, șobolane, vino să-mi spui
care mi-i gustul oftatului,
și cum miroase – a flori? a otravă? –
inima asta bolnavă.

IDENTITATE

Acum o sută de ani,
am avut un copil, o nevastă...
Auziți, păianjeni? Auziți, sobolani?
Un copil, o nevastă...

Când o fi fost fericirea aceea
cu umbre nepământeian diafane?
Înecuri, sfârșituri de lumi, uragane,
mi-au smuls odrasla, femeia?

Le-am uitat râsul, părul, obrazul...
Cum or fi fost ochii ei?
Adânc luminați ca topazul,
sau ca singurătatea de grei?

Câte veacuri sunt, câtă funinge,
până la zâmbetu-unui prunc de omăt?
L-am lăsat, parcă de mult, lângă o minge,
într-un basm îndărăt...

Să fie o sută, două, cinci sute de ani?
S-au surpat ceruri, au crescut bozii.
Rar, amintiri ascunse sub boloyani
fac ca dinamita explozii.

SÂNGELE TEMNIȚEI. STIGMATE

Atunci, în lumina scurt detunată
o femeie surâde și coase,
și două mânuțe moi, somnoroase,
parcă mă fulguie: tată...

Și iar intru-n bezne postume.
Cine sunt? Cum mă cheamă pe mine?
Aici nu mă strigă nimeni pe nume,
sunt: mă, ăla, – sunt nu știu cine...

Departe, odată, m-oi fi chemat oarecum,
oi fi avut vârstă și-un chip oarecare...
Aici împlinesc sute de ani la-ntâmplare,
și fața mea e de fum.

A murit lumea, a murit Dumnezeu,
și-am rămas doar noi trei întru toate:
Veșnicia, celula și eu.
Eu cu secolii-n spate.

Ce fiară-i Veșnicia asta, ce fiară!...
Ah, de-aș zări, cel puțin prin vizetă, o stea,
i-aș cere un capăt de sfoară,
să mă spânzur de mileniu cu ea.

AS-NOAPTE, IISUS...

As-noapte Iisus mi-a intrat în celulă.
O, ce trist, ce înalt era Christ!
Luna-a intrat după El în celulă
și-L făcea mai înalt și mai trist.

Măinile Lui păreau crini pe morminte,
ochii adânci ca niște păduri.
Luna-L spoia cu argint pe veșminte,
argintându-l pe mâini vechi spărturi.

M-am ridicat de subț pătură sură:
— Doamne, de unde vii? Din ce veac?
Iisus a dus lin un deget la gură
și mi-a făcut semn să tac...

A stat lângă mine pe rogojină:
— Pune-Mi pe răni mâna ta,
Pe glezne-avea umbre de răni și rugină,
parcă purtase lanțuri, cândva...

Ofțând, Și-a întins truditel oase
pe rogojina mea cu libărci.
Prin somn, lumina, iar zăbrelele groase
lungeau pe zăpada Lui vârgi.

Părea celula munte, părea căpățână,
și mișunau păduchi și guzgani.
Simțeam cum îmi cade tâmpla pe mână,
și am dormit o mie de ani....

Când m-am trezit din grozava genună,
miroseau paiele a trandafiri.
Eram în celulă și era lună,
numai Iisus nu era nicăiri...

Am întins brațele. Nimeni, tăcere.
Am întrebat zidul. Nici un răspuns.
Doar razele reci ascuțite-n unghere,
cu sulița lor m-au împuns.

— Unde ești, Doamne? — am urlat la zăbrele.
Din lună venea fum de cățui.
M-am pipăit, și pe mâinile mele
Am găsit urmele cuielor Lui...

ȚIGARĂ

Te-ascund în pumn de azi dimineață
și pe furiș te mângâi adânc,
noaptea-așteptând ca să-ți beau, să-ți mănânc
carnea de văzduh, pădureață.

Și-acuma, când celula mi-i beată
de umbre și lună, ca o livadă,
în mâna în friguri tu tremuri toată,
sălbatică, tânără pradă.

Haină țigară, cerească țigară,
lung, tâlhărește-ți dezmierd
pielea subțire de domnișoară
și jocul zvelt ca de cerb...

Înfulec pierzania-ți brună,
cu foame zbârlită de lup
și-o căldare amară de lună,
fierbinte, îmi spumegă-n trup.

Tutun, negru, negru ca părul muierii
vărsat în culcuș, pățimaș, –
trezite-n piept, toate lăutele fierii
le zvârcolești subt arcuș ucigaș.

Ptiu, ce osândă, ce porcărie!...
Cum năvălește inima asta
cu tot trecutul, cu toată năpasta,
cu veninoasa ei vijelie!...

Nu, nu vreau asta, țigară...
Eu vreau uitarea să mă îngroape,
vreau păclă groasă, vreau piatră de moară,
pe adormite, vechi ape...

Nu vreau să se urce din mine azur,
nici calde furtuni, nici geamăt de orgă...
Mă-mpuți cu-amintiri, spurcată mahorcă,
și scuipești și te mușcă și înjur...

ÎN FIECE NOAPTE

În fiecare noapte, din spații lichide,
la ușa celulei oprește, gemând, o cotiugă.
Din ea se dă jos o umbră cu glugă:
— Sunt Amintirea, deschide...

O îmbrâncesc, o alung, îi spun ticăloase cuvinte;
ea râde, mă dă la o parte, nu-i pasă,
mi-ncarcă-n cotiugă anii, și pleacă-nainte,
pe ulița ei somnoroasă...

În fiecare noapte, la gratii de fier,
vine Tristețea și lung își întinde,
spre mine, rânjind, zbilțul ei de hingher,
și-n zbilțu-i nemernic mă prinde.

Simt pe grumaz strânsoarea rotundă,
mă zvârcolesc și mă zbat cu smuciri de dulău:
— Slăbește, Tristețe, puțin, zbilțul tău...
Dar lațul mai crunt, mai adânc, se afundă...

Și-n fiecare noapte, -n celula cu febre,
tunând, uruind, pe vinete șine,
ți-aud, Deznădejde, venind peste mine
trenul tău negru, -ncărcat cu tenebre.

SÂNGELE TEMNIȚEI. STIGMATE

Vagoanele-ți duduie, grele, prin noaptea de-asfalt,
și eu te aștept, Deznădejde, la cantoane de jale,
și-n fiecare noapte, c-un țipăt înalt,
hoitul meu blestemat îl arunc sub roțile tale...

ZODIE

Nopti la rând urmăresc prin vizetă
beznele, beznele, beznele...
Odinioară, citeam stelele. Lesne le
buchiseam slovele, scrise pe boltă cu cretă.

Voiam să-mi învăț zodia pe dinafară
și-o visam scrisă cu litere-nalte, citețe.
Credeam că steaua mea e o caleașcă la scară,
să mă ducă, trasă de cerbi, peste râpi și podețe...

Cum caută azi ochiul, cu dușmănie,
steaua nemernică și blestemată!
Ce târfă de stea, ce năpârcă spurcată,
cum ar rupe-o cu dinții, din pușcărie!...

Maică, măicuță albă, măicuță bună,
când îmi coseai, surâzând, azur și pieptare,
ghiceai tu zilele mele cu gheare?

Maică, măicuță bună,
piciului tău cu părul de lună
îi sărutai mânuțele albe, plăpândeale,
îi alungai lacrima, negura, pândeale,
și ți-l visai în rădvan de coji de alună,
prinț călărind pe furtună...

SÂNGELE TEMNIȚEI. STIGMATE

Acum ți-l rod toate osândeale
și temnițele toate, flămândeale.

Taică, tăicuțule, taică,
îți amintești de școlarul bălai,
cu bereta lui marină, pe care-l duceai,
pe sub basm, pe sub rai,
de mână, la școala primară?

Unchiașule, tu nu știai
că zâmbetul tău se coboară
pe-o ticăloasă osândă de fiară.

Tăicuțule, taică,
feciorul tău se zbate ca o lupoaică,
se zvârcolește și urlă în cușcă,
și zgârie drugii și-i mușcă...

O, ce alb era totul, odinioară!
Alb patul cu înger, albă școala primară,
albă duminica, albă vacanța,
alb jocul cu țurca, și mingea...

Au rămas otreapa și zdreanța,
scuipatul, ocna, funingea.
Și din țâncul vostru, firav ca lumina,
nu se mai vede decât jivina,
jivina din temnița asta turbată...

Jeliți-mă, maică și tată.

SÂNGELE TEMNIȚEI

Dacă-mi lipesc urechea de cimentul celulei,
ascult, ascult
cum sângele temniței, ca un mare tumult,
ca un geamăt abrupt,
curge pe dedesupt,
curge torent de veninuri amare,
ținut în pământ sub zăvoare.

Sângele temniței, prizonier,
gâlgâie-n cruntă durere
pe sub piatră și pe sub fier,
pe sub osândă, pe sub tăcere,
prin subterane artere.

Lipesc urechea jos și-l aud:
uneori fierbe un muget fierbinte,
plânge, plânge în fund de morminte.
Alteori țipă, sălbatic și crud
ca o aprigă poftă de viață,
sau şuieră-a ispită răzleață,
cu brânciul ei atâțător
la jaf, la omor...

SÂNGELE TEMNIȚEI. STIGMATE

Sub mării, amari bolovani,
cineva urlă de-o mie de ani,
cineva cântă de-un veac,
cineva n-are geamăt, nici leac,
altul cheamă și cheamă,
altul blesteamă,
altul cu-ntreg cuțitul
ucide granitul.

Sub mării, amari bolovani,
sângele temniței fierbe de-o mie de ani.
Aud, aud,
cu urechea pe piatră plecată,
gârla lui răsculată.
Îi simt, îi simt
smoala aprinsă, fonta lichidă,
otravă toridă.

Și carnea mea trosnește deodată,
din zăvoare drăcești,
prind mădulele să se deschidă
ca niște uși, ca niște ferești:
— Intră, sânge al temniței, intră,
vino din funduri nepământești,
vino să mă cotopești...

Îl chem, îl chem, iar și iar,
și sângele temniței vine,
vine și urcă în mine,
clocotitor de pojar.
Sângele temniței urcă în mine

cu neodihnitul lui zvon,
din fier, din iad, din beton...

Și sângele temniței sparge belciuge,
și urcă în mine și muge,
și fierbe și geme și plânge, –
crâncenul temniței sânge.

Și ard cu el, și vuiesc, și mă zbat,
și urlu și sânger, cu fluxu-i turbat, –
și când, pe urmă, roșul torent
se trage din mine, îndărăt, în
ciment,
cu sângele temniței greu
mă trag din mine și eu,
și plec cu el, cu grozavu-i șuvoi,
sub ciment, înapoi...

CARTE POȘTALĂ

Dragă,
pe scurt, cum e ordinul, ce să-ți scriu? Ce să-ți spun?
Fetița noastră a trecut într-a patra primară?
Are ochii ca ai tăi? Tot așa triști? Cum e-afară?
E soare? E cer? E tutun?

Aici, stau de vorbă cu celula mea pe-ndelete,
o-ntreb de voi, o dezmierd, apoi o zgârii, o mușc, o blestem.

Câteodată, umbrele voastre pâlpâie pe un perete,
și-atunci curge aur în ea, ca-n staulul din Vitleem.

Tot așa e noaptea și pe la voi? Afundă ca hruba,
cu luna ca un stârv spânzurat de-o prăjină?...

De-o să mă ducă la altă pușcărie cu duba,
nu mai căutați nemernica mea vizuină.

Uită-mă tu, să mă uite fetița. Așa e osânda.
Te-astupă cu piatră, te rupe de toate...
Nu-l mai așteptați pe tăticu. L-a-nghițit ocna, flămânda.

Mai am unsprezece ani și jumătate...

VECINUL CARE A MURIT

În celula de-alături a murit alaltăieri unul.
Era un viețăș officos.
Tusea-i sunase mai neagră de cum e ceaunul,
și-o noapte-a vărsat sânge pe jos.

Sta zugrăvit cu văpsele sărace – sfânt pe șindrilă –
când lacătu-n zori a zvâcnit.
Amar, înlemnise obrazul în crâncenă silă.
Gardianul așa l-a găsit.

Au venit alți doi paznici, trăgând mohorâți din țigară,
și-ntr-o pătură ruptă l-au pus.
Mâna-i curgea ca o zdreanță din uniformă-i murdară,
și ei l-au luat și l-au dus.

Galbeni, de după zăbrele pândeau, tăcuți, osândiții
cum leșul afară e scos.
Pe gardieni și pe mort ploua vânat, după tradiții,
Vânat, trăgănat și cleios...

În celula de-alături a murit alaltăieri unul.
L-au luat și l-au dus de la noi...
Dar, noaptea, când ploșnița suga și luna e ca tutunul,
ocnașul mort a venit înapoi.

SÂNGELE TEMNIȚEI. STIGMATE

Mi-a venit la vizetă cu pașii de frunze: — Hai, frate.
Am sărit de pe scândura mea.
Obrazul și ochii-i luceau de fericiri dilatate,
și putreda-i gură zâmbea.

— Hai, frate, mi-a spus, și-un freamăt parcă-l bătea într-o
dungă.

M-așteaptă afar-un landou.
Deasupra temniței m-am plimbat cât e noaptea de lungă,
și plec cu landoul din nou.

Nu, nu m-au ros niciodată offica, foamea, păduchii,
în stele am grajd de aur curat.
Landoul meu are ocale de-azur pe roate, pe muchii,
noaptea-n celulă mi l-am lucrat.

Vecine, văzduhul ne cheamă vibrând din vechi violoncele,
Vezi Calea Laptelui, sus, peste noi?
E drumul ocnașilor: uite, i-am întâlnit printre stele
din lanțuri sunând, în convoi.

Vino cu mine. Din rogojină fă-ți verde trăsura.
Sunt paturi albe sus, și sunt pâini.
Ne-așteaptă-n luceafăr lisus, cu lapte cald și prescură
și-un pahar plin cu lacrimi, în mâini.

ÎNCEPUT DE PRIMĂVARĂ

leșim îmbrânciți la corvoadă afară,
dar brânciurile, azi, sunt mai moi.
În aer suspină ceva ce te-nfioară,
parc-ar foșni un seraf peste noi.

Băltoacele se fac mai albastre, mai pure,
și pietrele goale palpită.
Adie miresme de vis, de pădure,
și de femeie iubită.

Sudalmele-acum nu mai par așa crunte,
și gardienii ne-njură
cu-o rază de soare pe frunte,
c-un zâmbet pe gură.

Tragem mai leneș căruța prea plină
și-n simple sfințenii de vite,
rumegăm ca și ele lumină
de-amețim de zări bănuite.

O clipă proptiți pe-o lopată, pe-o rangă,
stăm muți cu privirea-nainte.
O clipă inima noastră pare o creangă,
legănând aduceri aminte.

SÂNGELE TEMNIȚEI. STIGMATE

Și iar sub povară urnim cu tristețe;
și nu știm ce-n drum ne doboară,
osânda pe tâmpile, sudoarea pe fețe,
sau, doar, o prea grea primăvară.

Și ghiontul ne-ndeamnă, sudalma ne-mbie.
Și cum ne tot frângem în mari opintiri,
pe umerii noștri soarele scrie
cruci de lumină subțiri.

Și unu iar cade și iar se înhamă,
și-n crâncena trudă fără' de răgaz,
subțire și moale ca o sfântă năframă
vântul ne șterge chinul pe-obraz.

NESOMN

Sub mine e o plită urzicătoare.
Nesomnul atârână-n tavan, de cârlige.
Păianjene,-mi sfârâi pe-obraz ca o vâlvoare,
ploşniţă, muşcătura ta frige.

Fierbe neastâmpărul, vâlvoi, fără diguri,
fără zăgazuri, cu toată năvala...
Fire-aţi ale dracului, friguri,
şi voi, ceasuri groase ca smoala.

Veghea mă arde cu jordii, mă taie,
mă ronţăie până-n ciolane.
Celula năpusteşte pe mine ciocane,
răngi, fierăstraie.

Ha, gândurile mele ridică spinări
ţepoase, sculate, cum au mistreţii, –
le-aud cum se freacă de toţi pereţii...
Deasupra mea, jindul ascute frigări.

Iată şi pofta duşmancă,
mi-arată şolduri, sparge viori...
Din sânii pernii-aş muşca până-n zori,
şi din pătura neagră ca o ȱigancă.

SÂNGELE TEMNIŢEI. STIGMATE

Ah, prinde-mi inima, domnule prim-gardian,
pune-mi-o-n lanţuri, vrea să evadeze,
a fugit printre paznici, a sărit metereze,
bag-o în carceră grea, de catran...

Fii atent, gardian, ia măsuri foarte severe,
nu vezi? prin vizetă mă biciuie-ntruna
aceeaşi privelişte, – o ştiu de cinci ere:
plopul şi luna, iar plopul, iar luna.

Mă, plopule, lumânarea ta, pari o ȱigară,
aşa arzi subţire, drept, fără văpăi.
Şi curul domnişoarei luni, ce-obraznic iese-n afară!
Cum l-aş învineţi în băţăil

VORBITOR

M-au scos din celulă-ntr-o duminică, tată...
Oftând veniseși la vorbitor.
Temnița strâmbă juca în jurul meu, beată,
și-n piept ningeă cu fulgi de cocor.

Nu m-ai strâns la piept, tată, nu mi-ai dat mâna
(acest lucru e strict interzis).
Dar s-a făcut o tăcere moale ca lâna,
peste noi cădea cerul ucis.

Șoapta ți-a fremătat doar atât: — Măi băiete...
Între noi, gardianul sever,
lacrimi înalte, ani groși, și, ca un perete,
osânda cu sârma de fier.

Cum mă priveai! Îți sta numai pulbere-n față
din odrasla cu zâmbet puțin.
Un chip ticălos fumega, din neguri, din ceață
și din putregaiuri de chin...

SÂNGELE TEMNIȚEI. STIGMATE

Dincolo, erai tu: mâna ta veștedă, tată,
ce-mi desena urși de gheață pe geam.
Obrazu-ți sfânt, luminându-mi pe foi, altă dată,
sub lampă, când „teme” scriam...

Un semn mi-ai făcut, poate a fost mângâiere,
în aer s-a rupt — creangă de lut.
Eu ți-am cules umbra mâinii, ca o părere,
și-n vis m-am plecat s-o sărut.

Tăceam amândoi. Dar, sub tăceri încleștate
sângerău și zvâcneau întrebări.
Le vedeam palpitând ca niște vrăbii împușcate,
cu piepturi umflate de zări.

Întrebau ochii: — Băiete, ce cruntă ursită
spoi cu fiere obrazul tău?
Răspundea fruntea: — Bătrânule, ocna-i cumplită,
sălbatic sunt, crâncen și rău...

Sfios, printre noi umblau aduceri aminte
în vârfuri de pași, ca pe-un preș.
Îmi venea să le pipăi năluca fierbinte,
cu mari scuturări de cireș.

Tâmpla căzuse adânc în tăcerea sonoră
plină de vorbe fără de glas...
Apoi gardianul: — S-a sfârșit sfertul de oră!
M-am ridicat de la iconostas.

Pumnii mi s-au umflat de țigări de la tine,
tată, ai spus ceva ca un fum,
și Veșnicia, cu tunet surpat de ruine,
m-a prins sub molozu-i postum...

Gardianul m-a-mpins iar în celula haină,
prin febre să te văd cum plecai,
ducând acasă, de mână, pe străzi, prin lumină,
un băietan cu ochii de rai...

CÂNTEC DIN MLAȘTINĂ

Chițorane, chițorane,
noi, din smârcul ăsta crunt,
știm că viața uragan e
și că îngeri nu mai sunt.
Știm, lungit pe trei fotolii,
doarme Dumnezeu, săracul,
într-un rai mâncat de molii
ce s-o da de-a berbeleacul.

Chițorane, basmul cade
și cad rodiile-n hău,
parcă dinții tăi le-ar roade,
rumeguș de fierăstrău...
Stăm privind din putregaie
peste noi scaieții sterpi,
pe când visul se jupoaie
ca o piele de pe șerpi...

Măi, și, totuși, să viseze
îi stă bine cărnii biete,
făcând tumbe pe trapeze
și pe șubrede comete.
Din adânc de chin bezmetic,
din celule, din morminte,
tot le-am smulge câte-un petic
zilelor cu trup fierbinte.

Tot le-am cere-o mușcătură,
viață, gușterilor tăi,
tot te-am săruta pe gură,
târfă plină de văpăi...
Tu, în găuri și-n dezastre
ne-ai dat brânciuri, și-n băltoace.
Noi, din gemetele noastre,
imnuri crâncene ți-am face.

Ah, cum te-am trosni în brațe,
de la șolduri la călcâi...
Dar tu joci pentru paiațe,
pui azurul pe momâi.
Stele-arunci ca mingi de tenis
unora ce nu le prind,
burtă-verzi, proptiți în penis,
trec pe crinii tăi, dormind.

ÎNTUNERIC

Se umflă ca marea neguri saline,
mângâi pe coapse goluri rotunde.
Strig, – strigătul Mă caută numai pe Mine,
pipăi, – numai tristul Meu sânge răspunde.

În jurul Meu, lumea așteaptă să fie.
Sunt Marele singur, stăpân absolut pe Nimic.
Pentru Mine Vecia dansează, în gol, din buric,
și mă poștește la neagra ei feciorie.

Tot așa singur în tăceri fără toarte,
o fi fost și Dumnezeu în genuni;
nici trăsnete-n jur, nici furtuni,
nici măcar Moarte.

Trebuie, poate, să suflu duh împrejur,
prin Mine-nceputul cel mare să-nceapă...
Întind brațul drept în golul cel pur:
Facă-se cer! Facă-se apă!

— Viață, arată-te! Moarte, înhaț-o!
Mișunați, voi, găngăanii, surpați-vă, stele!...
Tăcerea sălbatică numai c-un braț o
culc, împlânzită, la tălpile Mele.

Sub Mine aud cum se rupe
himenul candoarei supreme...
La semnul Meu, celula apare din Vreme,
și viața ei ca un stup e.

Tavanul se freacă la ochi, șoarecii rod,
pereții scâncesc, purecii sar până-n lună,
și Eu Mă plimb peste ei, prin genună,
pe aerianul Meu pod.

Duh sfânt al celulei care palpită,
o cresc ca pe-un cosmos unic...
Numai pe tine, Tristețe cumplită,
n-am vrut să te scot din Nimic.

Și, totuși, ești: crești în Mine adâncă,
îți simt și-n carne burghiul rămas,
– ca un cancer năprasnic, care-Mi mănâncă
trupul de Dumnezeu, ceas de ceas.

CÂNTEC DE NUNTĂ

Vără-mi junghiul tău, tristețe,
crește-mi, jale, ca o bubă...
Patru gardieni în dubă
m-au tot dus pe căi răzlețe.

M-au tot dus la neagra nuntă,
să mă-ngroape, să m-ascundă,
unde-i negura mai cruntă,
unde-i ocna mai afundă.

Și tu, Temniță-mireasă,
m-așteptai cu masa mare:
numai lacrimi în pahare,
iar în bliduri fiere deasă.

Temniță, mireasă slută,
spulbera-ți-ar vântul praful,
c-ai pus moartea cu taraful
să ne zică din lăută.

Sună-ți, diblă, bărzăunul,
a oftare, a jelanii...
Stă în capul mesei unul:
lacătul proptit cu anii.

Ah, Boleşniţa, lălâia,
cu vin roşu vrea să-nchine!
Foamea, Ofica şi Râia
şed la masă lângă mine...

Fă, mireaso, fă, spurcato,
ploşniţele ţi-s nuntaşii;
sârba nunţii mi-ai jucat-o
cu tâlharii, cu vieţاشii...

Şi-n celulă-ntins-ai lesne
pat de nuntă şi-ndrăgire,
doisprezece ani în bezne
să-mi sugi carnea mea de mire.

Doisprezece ani, subt şale
putregaiul să-ţi frământ,
şi duhoarea gurii tale
să ţi-o port în piept mormânt...

Cântă-mi, Moarte, din lăută,
zi-mi cântarea cea mai cruntă
pentru cea mai neagră nuntă,
cu mireasa cea mai slută!

PROGRAM ZILNIC

La 6, sună-n *poarta-ntâia*
trezirea pentru vizuine.
Ies hoţii galbeni ca lămâia,
să-şi spele faţa prin latrine.

Îi văd, grămezi, în soare lănced,
plecaţi pe străchini împuşite,
cum hăpăiesc din terciul rânced
ca nişte fiare hămesite.

Şi eu iau terciul, printre dreve,
şi-n ochi îmi ard aceleaşi lame...
Lihnirea asta din ce ev e?
De câte mii de ani mi-e foame?

Pe ceafă-mi stă proptit bârlogul.
Lung, scârţâi din ciolane goale,
şi doar Urâtul, şontorogul,
îmi dă, în cârji, mereu târcoale.

Tavanul pururi îl măsor,
el mi-este cerul, orizontul...
Sânger de poftă de mahorcă,
trecutu-mi face semn cu ghiontul.

La prânz, m-arunc peste fasole
ca vulturii pe-un stârv ce coace...

Sus, dintr-un maldăr de corole
mă vede Duhul Sfânt și tace.

Afară, zornăie viețășii,
se plimbă-n lanț și-n disciplină,
și cum prin fier își mută pașii
le sună inima-n rugină...

Tu, carcero, și tu, osândo,
pe trup îmi creșteți ca feriga.
La 5, mi-azvârlă mămliga,
și iar turbez, înfulecând-o.

Și iar rup carnea de pe mine,
să-mi pipăi viața pân-la oase...
Apoi, după program, la 6,
la rând, *numărătoarea* vine.

Mă schimbă-n cifră gardienii,
să iasă număru-n registru,
lar țipă lacătul sinistru
și iar mă ronțăie vedenii...

Cu beznele mă-nec și spinii
în mari torente nesătule.
Alături, dorm, oftând, vecinii,
și-n somnul lor din vechi celule

miroase-a fân cosit și-a cimbru,
apare-n zâmbet Prea-Curata,
sau ard un phalos – corn de zimbru –
și-un viol mai roșu ca mușcata.

LANȚURI

Vă privesc prinse zdravăn de glezne cu nituri,
fac un pas, vă aud zornăind fierăria.
Crâncen mă simt priponit de granituri,
așa m-a legat de ea veșnicia.

Mă culc, mă ridic, sun din carne, din oase,
pâinea mea sună, apa mea sună, somnul meu sună.
Parcă întreg sunt făcut din fier și furtună,
pe nicovală și subt baroase...

Ca lupii mă rupeți, ca iadul mă frigeți,
în țipătul vostru Satana mă strigă...
În rărunchi, în plămâni, cătușa mi-o-nfigeți,
până și-n inimă am o verigă...

Lanțuri, vă pipăi cu ură zangătul groaznic,
m-ascund, mă îngrop, nu scap de teribilul sunet...
Și totuși, v-am mai purtat, altădată, fierul năprasnic,
sunetul vostru în trup mi-a rămas ca un tunet.

Lanțuri, lanțuri, îmi amintesc de voi foarte bine:
departe, departe, în plumbul topit al amiezii,
tot voi m-ați legat de grozave ardezii,
vulturi de foc să rupă așchii din mine...

HAINE ROȘII

Haine de temniță, roșii, cu vine ca smoala pe ele...
Mi s-au făcut carne pe oase, mi s-au făcut piele.
Din teaca lor vie nu pot să mă smulg și să fug,
fiece mușchi are-un lacăt, fiecă os un belciug...

Haine de temniță, haine de flăcări și de noroi,
parcă vin din măceluri și din mocirle cu voi.
Mă văd în băltoace: sunt ca un diavol căzut de departe,
din alte țărâhuri, din lună, din vreo cometă, din Marte.

Vărgat ca jivina din jungle virgine,
m-arunc peste mine, sălbatic, în salturi feline.
Cu mlădiere vicleană de ierburi și trestii,
am pânze și lunecări și târâșuri de bestii...

Dar, după o noapte de plâns, de nesomn și de febre,
cum stau și privesc dungile voastre-nroșite și negre,
pricep: v-am stropit cu sângele meu din artere
și cu șiroaie smolite de lacrimi și fiere...

FECIOR DE HOAȚĂ

În pavilionul de femei, peste noapte,
scrâșnind a născut una din hoațe.
Luna și-a scos țâțele pline cu lapte
și-a vrut să ia pruncul în brațe.

S-au repezit toate hoațele celelalte,
să-nfășure plodu-ntr-o veche broboadă...
Șoareci, prin colțuri se sfătuiau ce să roadă,
afar-mergeau stele pe picioroange înalte.

Păingi coborau pe sfori să vadă lehuza,
greu duhnea după ușa hârdăul.
Noaptea, la gratii, își desprindea dintr-un nasture bluza,
hoațele cântau în urări: — Fă, să-ți trăiască flăcăul!

Iar tu zâmbeai, făcutule din chiparoase,
fraged născutule în pușcărie...
Pe rând, te strângeau la piept muieri ticăloase,
să-ți pipăie zăpada trandafirie...

Și tu zâmbeai, în odaia rău duhnitoare,
prunc al osândeii, odraslă de hoată...
Zâmbetul ăsta-l vei lua cu tine în viață,
sau vei târî doar oftatul ca un lanț de picioare?

Mirosea a păduri, a sânge, a stele,
ochii ei groaznici devorau totul,
dar s-a lungit lângă gleznele mele,
punându-și în palma mea botul.

Și nu știu cum mâinile mele neghioabe
au prins să dezmierde lighioana culcată.
— Cui mă lăsați? am gemut înc-o dată...
Atunci, ridicându-se ncet de pe labe,

fiara-a a crescut mai înaltă, mai vie,
și m-au fript ochii ciudatei jivine:
— Zadarnic mai chemi. Mi te-au lăsat mie.
Sunt Deznădejdea. Rămân cu tine.

LA JUDECATA DIN URMĂ

Gonit prin smârcuri imunde
asemeni unei bestii turbate,
cu tâmpile găurite, cu orbite afunde,
cu mușcături de vânturi pe spate,

rupt ca un steag, sfărâmat ca o stemă,
sfâșiat de bice ca furul –
așa voi sosi la Judecata Supremă,
sângele meu să-Ți mânjească azurul.

Clar vei luci sub zăpezi boreale,
vânător de răni Ți-oi veni dinainte.
Rece vei sta în gerul gloriei Tale,
eu, ca durerea, fi-voi fierbinte.

Privirea Ta va fi spadă-nghețată,
când glasul Tău din genună va crește:
— Omule, haide, vorbește,
e marea ta Judecată...

Atunci voi cădea pe-naltele trepte,
pe buze c-un zâmbet de sânge, inert:
— Pentru toate rănilile mele nedrepte,
eu, Doamne, Te iert...

STIGMATE

De sute de ori ai murit pentru mine,
pe cruce, sub gloanțe, în spânzurători.
Mai noi înviau gunoaiile mele,
de câte ori veneai ca să mori.

Te-ai frânt pentru mine zadarnic,
sângele Tău n-a putut să mă spele.
Întreagă fântâna Viteesbei
n-a folosit leprei mele.

Ca să mă scufund în mocirle,
Te ridicai din morminte...
Te făceai cântec, lumină și pâine,
ca să-Ți ies fiară-nainte.

Și-ai suit Dragostea: rug până-n stele.
— Vindecă-te-n marile-i flăcări, mi-ai spus.
I-am stins vâlvătaia sub talpă
și-am vânturat cenușa-n apus.

Mi-ai întins fructul, am căutat viermii,
zboruri mi-ai dat, am cerut gheare,
și Ți-am vărsat paharul cu zâmbet,
ca să mi-l umplu cu lacrimi de sare.

Divin Inginer, ai zidit peste mine
Nemărginirea, ca o arcadă:
— Iată Eternitatea, a ta e...

Și-am ales clipa schiloadă.

MAI

Rupând zăgazu-acestor aurori,
minunile, o, Doamne, ale Tale
se-aprind: incandescențe vegetale,
se umflă: inundații de culori.

Furtuni de flori și tunet de păstăi.
Incendii de parfum ne devorează.
În flăcări verzi salcâmi explodează,
se sparge liliacu-n vâlvătăi.

Sub marele, supremul Tău viol,
cedează, se descheie inerția,
și pietrele-și dau Ție fecioria,
cu muierescă lene de trup gol...

Un semn Tu faci, și bălegarul slut
miroase-a rai. Zâmbești peste coline,
și mlaștinile urcă-n cer, la Tine...

Și numai sufletele oamenilor put.

NEÎMBLÂNZITELE

Văzduhul, pădurile, munții, oceanele
cumplit ne urăsc, dușmănos se răzbună:
nu, nu ne iartă furnalul, ciocanele,
catargele, joagărul, zborul spre lună.

Visăm să-mblânzim infinitu-n cuptoare,
genuna-n motoare și vremea-n cisterne,
dar forțele oarbe și ne-ndurătoare
conspiră-n adâncuri răscoale eterne.

Talazul se-ndoaie, oțelul dă jerbe,
ci inima lor nesupusă rămâne.
Sub roata de fontă un sânge crunt fierbe
și sus, peste turnuri, alt sânge păgâne e.

Ce-nfrânge barosul răzbună-ndoiala,
de sub târnăcop ies neliniști turbate,
și taina-cea-mare, sfidând nicovala,
pe-ascuns ne împlântă cuțitul în spate.

Văzduhul, oceanele, munții, țăriile
rânjind ne pândesc cu vechi uri fără nume,
și-n cârcă zvârlindu-ne zădărniciile,
tipil vin ca umbrele să ne sugrume.

FOTOGRAFII

Cum ne cătăm, cu câtă foame,
prin vechi fotografii!
Acolo anii noștri vii
i-am zăvorât în rame.

Acolo,-n neclintiri supreme,
eterni și-ncrezători,
parcă domnim biruitori
peste destin și vreme...

Flămânzi să ne-ntregim din resturi,
să re-nviem din jaf,
furăm cartoanelor din praf
fantome, linii, gesturi.

Aici, copii cu spăngi de șită,
pluteam aerian;
aici duceam într-un ghiozdan
doi ochi de școlăriță.

Pe-un petec de hârtie veche,
tot noi, adolescenți,
râdeam cu ochi incandescenti
și șapca pe-o ureche.

Privim în pozele mărunte
surâsul plin de rai...
Ah, cărei clipe îi zâmbeai,
tu, clara noastră frunte?

Privim și mâna ce fresare
din umbrele de ieri...
Tu, mână, cui voiai să-i ceri
alinturi sau iertare?

Ce-nați păream în cadra lină!
Poate visam în ea
sau poate dragostea creștea
din noi ca o lumină.

Iubiri, excursii, fleacuri sfinte,
victorii mici de fum
le-am ancorat într-un album,
să calce pe morminte.

Cu câte disperări deșarte
în chipuri vechi am pus
ani tineri fără de apus
și vieți fără de moarte!

Cu degete înfrigurate,
plecați pe biete foi,
noi mângâiem acești strigoi
crezuți eternitate.

Și-n ora hâdă, când scaieții
ne-așteaptă-n țintirim,
cu hârcile de-acum zâmbim
nălucii tinereții.

IUBIRI

pentru Flora

Tu, fată fulguind încet
din clasele de curs primar,
ningând ca un cireș amar
pe tema scrisă în caiet,

și-acum mai vii din anii puri,
și-acum mi-aduci un freamăt lin?
Și tu, vedetă blondă, din
întâiul film de aventuri;

tu, acrobată la trapez
din vechiul circ provincial,
pe care, palpitând în stal,
abia-ndrăzneam să te visez;

tu, șorț sever de pension,
ce-mi recitai din Lamartine,
și tu, plutind în magazin,
modistă albă cu breton;

tu, doamnă-n ochi c-un ocean
atât de larg fosforescent,
că navigam spre-un continent
de-azur și basm, ca Magellan;

EVADATUL

De sute de zile,
de ani și luni,
tânjea după zănoage și coștile,
după genuni.
De ani și luni,
turba de năprasnică foame:
să-i cadă pădurii pe coame,
să taie furtuni.

Dușmănos prizonier,
se frământa în cușca lui de fier,
tot topăind pe gheare rășchirate,
cu ochiul crunt, cu pene răsculate.

Captive-ntre gratii severe,
păsări mâhnite priveau în tăcere
la aprigul lor camarad
de-osândă și iad.
Priveau lunga lui frământare,
haînele-i gheare,
ochiul ca un venin
al marelui chin.

Printre rigide zăbrele
copiii-ntindeau dumicate.

În jur creșteau râsete grele,
aplauze mirate,
glume, ocări.

El n-auzea. Incendiat de zări,
juca înainte,
năuc de mânie fierbinte,
sălbatic de ură,
zănatic de dor infinit
după cremenea dură,
după cer și granit...

Și, iată,
azi cușca-a rămas descuiată.
Pieptul se scoală,
amiaza vâjâie goală,
și vechiul proscris,
c-un țipăt flămând de abis,
se-aruncă spre cer,
răzvrătit prizonier.

Urcă, se-implântă,
lacom de trântă
cu vânturi de piatră, cu ceața,
cu veacul, cu viața.

Să urce, să urce... Îl cheamă
furtuni de aramă.
În fiecă pană
ar vrea să simtă nervuri
ca niște custuri;

să intre ca un cuțit,
înfipt ascuțit,
afund, mai afund,
în raiul rotund,
să fie de foc, de pârjol,
ca fulgerul gol,
și sus să se spargă deodată –
explozie beată!

Dar zborul e-aici,
peste salcâmi pitici.
Șovăie moale,
împletind rotogoale
peste parc, peste arbuști,
peste tristețe cuști.

În aer de plumb
se clatină strâmb.
De fiecă pană
atârnă o rană.
Aripile-ncearcă să lupte
din petece rupte,
se-ncurcă, se-ndoaie
în galbenul vânt cu gunoaie.
Ghearele cată să prindă
năluci de oglindă.
În reci transparente
joacă fantome de munți
și zborul de cârpe și zdrențe
cade sub pomii mărunți...

Bătrân evadat,
stupid, sleit și ratat,
ridiculă fugă târzie...
Anii de stearpă robie
au stins în pene sărmene
marea lor vijelie,
sfintele lor uragane.
Zadarnic vrea visul sa-țâțe
aripi de tărățe,
zboru-a rămas ca un ciob
numai în ochii de rob,
numai în pieptul păgân,
prea bătrân, prea bătrân...

Și-acum, printre cuștile mute,
cu alți captivi nesătui,
se-ntoarce pe-aripi decăzute
singur, la temnița lui.

Vechi prizonier,
intră-napoi între gratii de fier,
nerăzbunat și bătrân...

Și numai ochii rămân
dușmănoși, veninoși către boltă,
în inutilă revoltă.

IDENTITATE

Ești, Doamne, bun, eu pământean și rău,
și-n dragoste nu-ți seamăn, nici în milă.
Dar, după răni, sunt chip din chipul Tău,
de par dospit din cer, nu din argilă.

Nu ți-am râvnit nici razele subțiri,
nici tălpile străpunse de piroane.
Dar Tu mă faci părtaș în răstigniri,
și-ți tot îngân osânda din icoane.

Sfințit pe cruci pe care nu m-am vrut
și de-nvieri pe care nu le-aș cere,
nu știu: Tu te cobori la mine-n lut,
sau eu mă urc spre raiul Tău bând fiere?

Cu necesită slavă mă încarci
și-n cuie, când sfințenia mă frânge,
oftând mă uit la rănilor-mi prea largi
și-ți cresc alături, sânge lângă sânge.

ÎNTOARCEREA DIN CRUCIADĂ

Întâiul cruciat

Trist geme cornul stinsei Cruciade.
Și noi, betegi și jalnici seniori,
ne poticnim sub platoșe schiloade,
în vechi armuri, cârpite strâmb cu sfori –
baroni și prinți care-au purtat în spade
Ierusalimul altor aurori.

Cu trupul supt de răni ce se usucă,
amari și-nfrânți ne-mpleticim în fier
câți n-am murit sau câți mai știu s-aducă
vreo țandără de chivără din cer;
pe-o umbră de mârțoagă, o nălucă,
pe-un ciob de scut, un ciot de cavaler...

Când am plecat demult în Cruciadă,
– Mai știi, Bertrand? – eram numai lumini.
Se îmbulzea tot burgul să ne vadă,
ne troienea sub roze și sub crini,
iar noi, pe armăsarii de zăpadă,
ardeam printre vasali și paladini.

Cetatea scânteia cu mii de fețe
și ne-așternea covor de borangic
sub strălucirea razelor semețe

– îți mai aduci aminte, Albéric? –
Cu fruntea-n cer, cu spada-n tinerețe,
încovoiam vecia ca pe-un spic.

Și soarele bătea medalioane
pe scuturi și pe sulite-minuni.
Mulțimile vuiau și, din balcoane,
madonele cu mâini de rugăciuni
ne surâdeau prin lacrimi ca-n icoane
ori ne-aruncau în ulițe cununi.

Și-acum ne-napoiem o hădă ceată,
pe piept cu câte-o urmă de blazon,
cu coiful spart, cu fața sfâșiată,
sub zdreanța unui rest de gonfalon,
strigoi de cruciați ce altădată
au fulgerat în zale de baron.

Și cum povara-ntoarcerii ne frânge
pe cai ologi, în zale care curg,
convoiul de fantome parcă plânge
pornind încet spre vechiul nostru burg –
pe când, necucerit și plin de sânge,
Ierusalimul scapără-n amurg.

O clipă numai porțile de-aramă,
sub care n-a fost dat să biruim,
se fac de foc și-n urmă se destramă,
topindu-se în cerul lor sublim,
și tot mai jalnic, cornu-nfrânt ne cheamă,
tot mai departe de Ierusalim.

Al doilea cruciat

De ce, Gottfried, de ce ne înspăimântă
o rană-n piept și-un hârb de scut beteag,
cât încă-n noi Ierusalimul cântă
și mai păstrăm prăjina unui steag,
sau când noblețea-ntreagă stă, ne-nfrântă,
în sângele rămas pe zale cheag?

Și dacă fu armura să se spargă,
tot mai suspini, nevolnic scutier?
Adună-mi trupu-n platoșa prea largă,
din spada mea dă-mi ciobul de mâner
și fă-mi pentru întoarcere o targă
din crengi cerești și verzi de palmier.

Presară-mi-o cu crini și roze toată,
de multa lor mireasmă să mă-mbăt
ca-n burgul fermecat de altădată
ce ne-ngropa sub floare de omăt...
Așa – cules pe targă-nmiresmată –
purtați-mă spre țară îndărăt.

Și ce-i de-am fost învinși sub metereze?
Pe trup aceste biete sfâșieri
o veșnicie n-or să sângereze...
Cândva uita-vom marile căderi
și brațele s-or ridica mai treze,
sfințite-n mirul rănilor de ieri.

Ne-ntoarcem frânți sub platoșe schiloade
sau poticniți în zdrențe de furtuni.
Dar mâine-n burgul nostru cu arcade
fecioarele cu ochi de rugăciuni,
zâmbind în cinstea altor cruciade,
ne-or împleti mai fragede cununi.

Și mâine burgul iar o să se scoale
în cântece de calfe și fierari.
Zburând, vor dăntui pe nicovale
săbii mai lungi și sulite mai tari
și s-or zbârli din fulgere noi zale
și noi potcoave pentru armăsari.

Și iarăși, spintecând albastre spații,
peste doi ani sau peste încă trei,
cu lănciile sus, în constelații,
cu platoșele evului în șei,
ți-or sta în fața porții cruciații,
Ierusalime care nu ne vrei.

Și vom veni mai mulți din Soare-Apune:
și cei de ieri, și cei ce azi încă nu-i știm.
Pe vechile morminte or să tune
noi cavaleri cu chip de heruvim,
și ei sau alții tot te vor supune,
strălucitorule Ierusalim.

LABUNTUR ANNI

Așa trec în fuga lor, Radule, Radule, anii...
Ca ieri, culegeam tot văzduhul pe spade fierbinți
și iată-ne-acum potoliți întru răni și strădanii,
uncheși înțelepți, pe obraji cu surâsuri cuminiți.

Ca ieri, mușcam lacomi din lume ca dintr-o gutuie;
ca ieri, pitulam curcubeie sub șepci de școlar.
Acum, tot egal măsurăm și ce e, și ce nu e,
că zborul și praful le-am pus pe-același cântar.

De mult am băgat și suspinul și lacrima-n ladă.
De mult nu mai frângem genunchii pe câte s-au dus,
și când, la ferești, umbre vechi încă vin să ne vadă
ne află zâmbind împăcați în solemnul apus.

Azi nu ne mândrim cu victorii cândva adunate,
ci doar cu durerea în care am fierț și-am șezut.
Și dacă azi inima noastră se-mpacă-ntru toate,
e numai că știm că vieții i-am dat tot ce-a vrut.

Și dacă-nțelegem ce ieri n-am putut înțelege,
iertăm tot ce ieri n-a știut să ne ierte pre noi
și-adânc mulțumim și cununii de roze pribege,
și cheagului negru de sânge rămas printre foi.

SEPTEMBRIE

— Plopi pe cerul cum e gheața
ca viorile tresar.
— Spune-mi bună dimineața,
inimă sculată iar.

Urcă soarele din brume,
strada-i numai mângâieri.
— Bună dimineața, lume
care m-ai lovit și ieri.

Frunze mari pe ramuri ciunte
mă privesc cu ochi rotunzi.
— Bună dimineața, frunte
care spinii ți-i ascunzi.

Razele-mi sărută fața,
pleoapele ușor s-au strâns.
— Cântec, bună dimineața,
bună dimineața, plâns!

VEZI, ÎMBĂTRÂNIM

Vezi, îmbătrânim, îmbătrânim...
În zadar ne colbăiră anii,
căci cu fruntea de pereți tot ne lovim,
ne julesc scaietii, bolovanii.

Din ce-a fost n-am învățat nimic.
Am rămas ca-n clasele uitate,
când aveam opt ani și când, în spate,
ne-aducea gutui câte-un pitic.

Ca și-atunci, naivi și-ncrezători,
vrem să prindem luna-n chiparoase
și ne urzicăm genunchii-n flori,
ne-nțepăm în stele veninoase.

Ne cioplim aripi, stricăm păpuși,
dăm cu tifla zărilor amare.
Ne jucăm de-a baba oarba, după uși,
bâjbâim după-un crâmpei de soare.

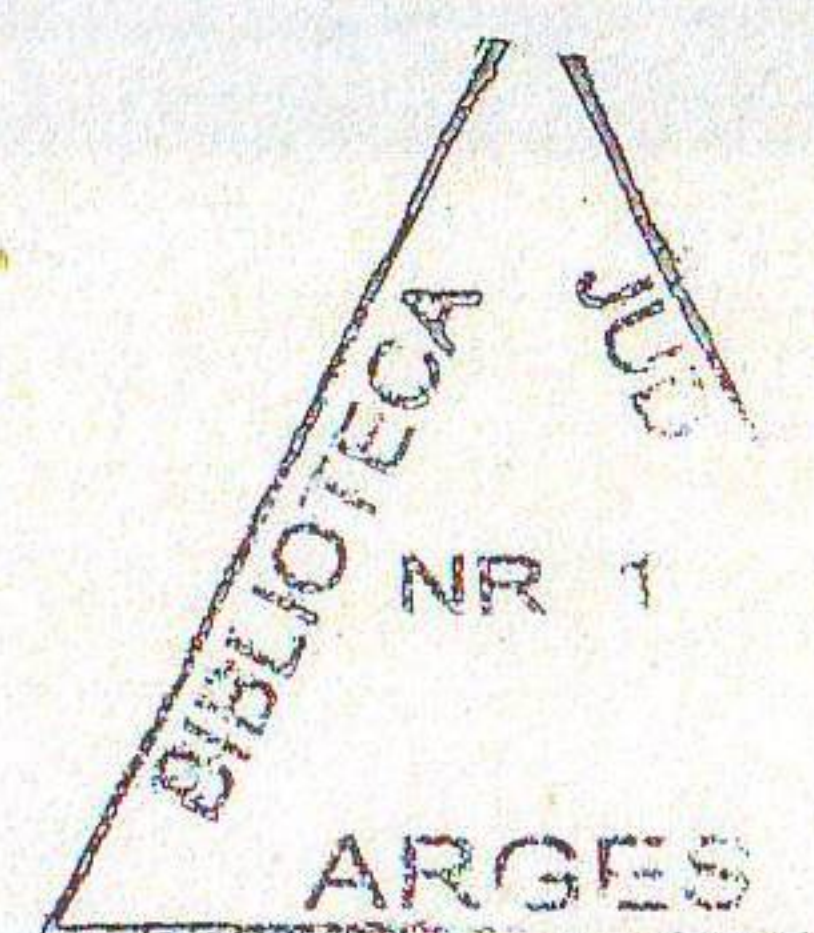
Ca și-atunci, mai batem țurca-n aer,
călărim pe șubrede șindrile...
Nu, n-am învățat nimic. Ca ieri,
viața noastră e un joc de bile.

RADU GYR

Ne luăm cu visele la trântă,
ca să ne coboare în noroi...
Haimana, golan cu fruntea sfântă,
visule, de ce-ți bați joc de noi?

Am rămas ca-n clasele primare,
zurbagii și șchiopătând pe străzi.
Nici din cărți n-am scos vreo taină mare:
zvârle-le să putrezească-n lăzi.

Ne mințim cu câte-o stea beteagă
sau cu umbra unui înger mic...
Vezi, îmbătrânim, poete dragă –
din ce-a fost n-am învățat nimic.

POSTFAȚĂ

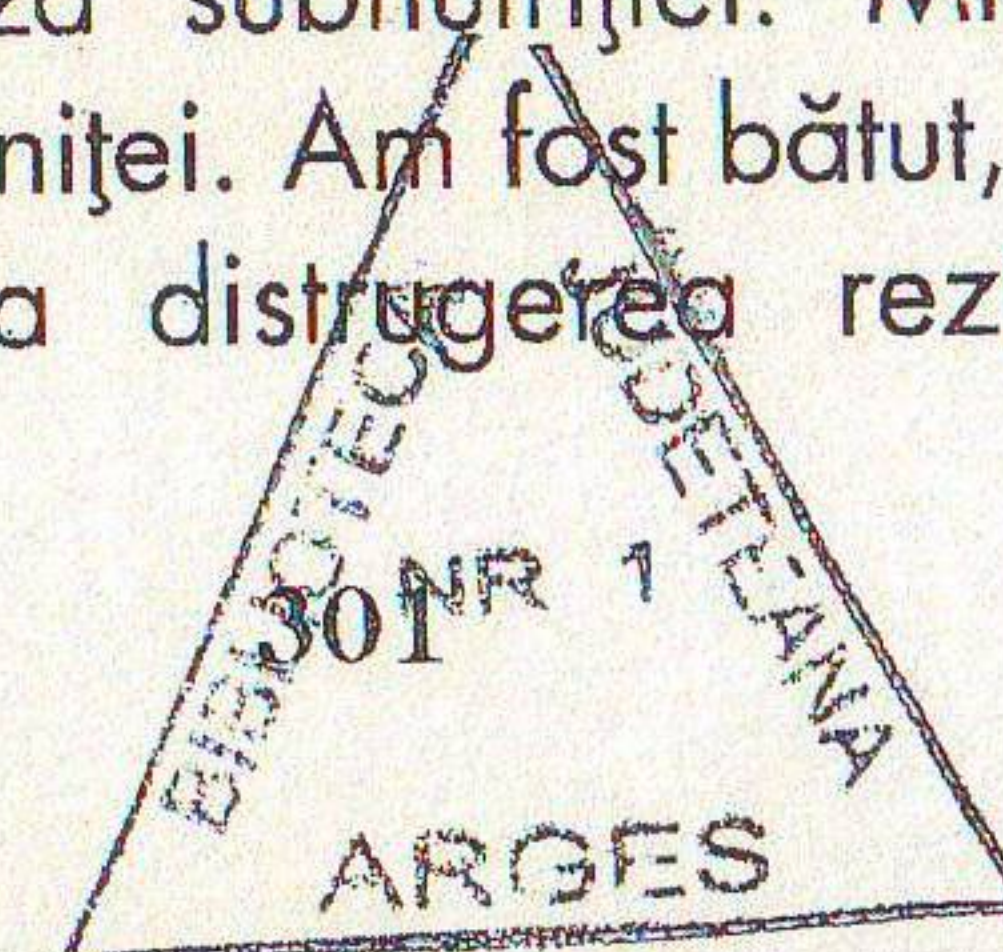
Mărturisire autobiografică

Am împlinit 64 de ani. Din 1919 până în 1941 am fost în conflict cu lumea burgheză, care a degradat rușinos viața creștină. Din 1941 până în 1964 am fost întemnițat, chinuit și batjocorit, la început de dictatura antonesciană, apoi de cea comunistă. Din 1964 până astăzi sunt încarcerat în mine însumi, deoarece lumea mă ostracizează, mă umilește și mă desconsideră. Nu eu, ci Hristos este urât și prigonit în mine.

Am stat aproximativ cinci ani în totală izolare, de unul singur în celulă, flămând și gol. Am stat peste cinsprezece ani în camere comune, unele mai mici, altele mai mari, în care locuiam zi și noapte, obligați să facem toate necesitățile în interiorul camerei.

Uneori eram înghesuiți până la opt inși într-o celulă de doi metri pătrați, încât dormeam câte doi, trei sau patru pe un pat și ne frecam sufletele și trupurile, clipă de clipă, unii de alții. Mizeria, teroarea gardienilor, foamea, frigul și boala ni se păreau ușoare pe lângă teroarea reciprocă ce se crea între oameni diferiți, deznădăjduiți și adesea decăzuți.

Am fost flămând timp de peste douăzeci de ani, adesea distrofic din cauza subnutriției. Mi-am simțit trupul înghețat în toți anii temniței. Am fost bătut, chinuit și torturat ani de zile, până la distrugerea rezistenței fizice și

RADU GYR

sufletești. Am cunoscut îngrozitoarea experiență a trăirii dincolo de limitele suportabilului.

Timp de ani de zile am fost amenințat cu moartea. Neconținut mi s-a cerut sufletul. Ani mulți, vreo cinsprezece la număr, am fost terorizat să mă „reeduc”. Am refuzat, temându-mă nu de moarte, ci de prăbușire. Numai Dumnezeu m-a apărat de cădere, căci nu există om care să reziste la toate chinurile.

Am întâlnit tot felul de oameni: tineri și bătrâni, intelectuali, muncitori, țărani, români, evrei, ruși, unguri, credincioși și atei, înțelepți și nebuni, sănătoși și bolnavi, ucigași și sinucigași, oameni curați și oameni perversi, sfinți și înderăciți.

Am ascultat profesori, savanți, literați și am învățat mai mult decât la Universitate.

Am vegheat oameni ce mureau: unii erau deznădăjduiți, alții revoltați, alții senini. Am îngrijit pe generalul președinte al Completului militar de judecată care m-a condamnat. După ce-i servise pe stăpâni, fusese și el zvârlit în temniță. Mi-a fost dat mie să-i închid ochii.

Am luptat cu gândurile, am luptat cu trupul meu, am luptat cu lumea.

La sfârșitul acestei amarnice experiențe, numai Hristos rămâne viu, întreg și veșnic în mine. Bucuria mea e deplină: Hristos. M-am dăruit Lui și El m-a făcut om. Nu-L pot defini, dar El e totul în toate. Slavă dau lui Hristos Dumnezeu și Om!

*Ioan Ianolide
București 1984*

A trecut la viața veșnică la 5.02.1986.

Oameni de cultură Radu Gyr

Om cald, suflet sensibil, minte inspirată, caracter frumos și trup plăpând; un mare poet, care a încrustat în trupul său și a cântat în poezia sa toată pătimirea unei generații; un munte de suferință, de demnitate și de disperare: acesta este Radu Gyr.

El a cântat, pe toate registrele, toată jalea, dar și marea credință a neamului românesc. Versurile lui s-au transmis din gură în gură la milioane de oameni, ca un îndreptar al vremurilor. Este simbolul românismului de azi. Poezia sa este o frescă vastă a epocii noastre. L-au prigonit din pricina ei, au vrut să-l nimicească, a căzut, dar va via mereu.

Era urât la chip ca un semit degenerat și era frumos la suflet ca negrita armonie a spiritualității românești mioritice. Și-a trăit viața mai mult prin temnițe, când sub burghezi, când sub fasciști, când sub comuniști. A făcut studii strălucite, a fost Profesor universitar. Talentul și l-a dăruit poeziei, deși îl atrăgea și muzica. Gingășia lui naturală a fost crispată de tragedia vieții sale și a cântat toată gama frământărilor și chinurilor acestui secol.

Nu era un mistic, dar credea în Dumnezeu cu toată tăria. Era un naționalist român, dar nu era șovin, nu a cunoscut ura de rasă și a iubit oamenii cu putere de sacrificiu.

RADU GYR

Opera lui este vastă. A compus zeci de mii de versuri, fără a le scrie, ci memorându-le, căci în temniță nu se permitea scrisul și nici cititul. Poeziile treceau din om în om prin închisori și de acolo, afară. Toată suflarea românească se regăsea în poezia lui. Ea a constituit factorul ideologic al rezistenței românești, a fost în același timp mesajul nostru, strigătul nostru de disperare și descrierea crudei realități; dar mai presus de toate, a fost forța credinței și afirmării noastre.

Dintre versurile lui, poezia care a circulat cel mai mult, care a însemnat cel mai mult pentru sufletul în restriște al osândiților a fost *lisus în celulă*:

*Azi noapte lisus a intrat în celulă.
O, ce înalt și ce trist era Christ!
Luna a intrat după El în celulă
Și-L făcea și mai înalt, și mai trist...*

Cu vizita aceasta, pe cât de tainică, pe atât de reală, începe poezia. Și lisus participă la toată mizeria vieții deținutului, la toate chinurile lui, se face părtaș la toate suferințele lui, în mod firesc, ca un prieten, ca un semen și totuși ca un Dumnezeu. Deținutul îl vede, îl urmărește și se identifică simplu și natural cu El, căci și Hristos „*parcă purtase lanțuri cândva*”. Apoi ațipește și i se pare că a dormit o mie de ani. Trezit, îl caută cu înfrigurare, însă Domnul nu e nicăieri. Zadarnic este strigătul gemut prin zăbrele, căci Hristos nu mai revine. Dar El a rămas în însăși ființa deținutului, care mărturisește: „*m-am pipăit și, pe mâinile mele, am găsit urmele cuielor Lui*”. Comuniunea cu Dumnezeu în restriște a fost dintotdeauna actul de tărie al sufletului românesc prigonit, strivit și răstignit.

SÂNGELE TEMNIȚEI. STIGMATE

Poezia lui Radu Gyr este profund creștină, națională și umană. Deși nu are numai valoare locală și temporală și va putea fi citită oricând, cu același interes, pe toate meridianele lumii, totuși nimeni nu o va înțelege ca oamenii care au suferit în acest veac tortura sufletului și a trupului. Într-o zi această poezie în cătușe va ieși la lumină.

Radu Gyr a făcut pușcărie în vreo patru-cinci etape. Prin anii 1955-1958 a avut o fereastră de libertate. Era perioada în care regimul comunist se afirma puternic și mai avea un singur salt – colectivizarea țăranilor – pentru a integra deplin întreaga suflare românească. Însă în preajma colectivizării trebuiau luate măsuri de intimidare și prevedere, și Radu Gyr a fost o primă victimă.

O viață întreagă a suferit pentru opinia lui, pe care și-a exprimat-o în versuri. Și de data asta crima lui erau tot versurile. Ele deveniseră o forță socială, și asta supăra pe stăpânii absoluți. Astfel că, nici mai mult nici mai puțin, pentru poezia sa *Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioanel, socotită „manifest legionar anticomunist”, a fost condamnat la moarte. Tot restul de acuzații anexate erau invenții.*

Bolnav, cu lanțuri la mâini și la picioare, poetul a fost ținut aproape un an de zile la Jilava, în așteptarea executării pedepsei cu moartea. O aripă întreagă a Jilavei era atunci ocupată de „morți”, cum le plăcea temnicerilor să-i răsfete. „Hai, morților, a sosit moartea!”, li se striga zi de zi, ceas de ceas.

Nedreptatea și umilința erau strigătoare la cer, căci nici unul dintre condamnați nu era vinovat, nu de moarte, dar nici măcar de temniță. Ei reprezentau cu adevărat sufletul neamului și neamul întreg vibra în jurul lor – or, tocmai

RADU GYR

puterea aceasta de influență națională era vina pe care nu le-o puteau ierta tovarășii lui Marx.

În cele din urmă Radu Gyr a fost grațiat, comutându-se pedeapsa în muncă silnică pe viață. Au urmat ani de chin, de mizerie, de boală. Oscila între viață și moarte. „De o mie de ori a murit”, cum spunea el, dramatic, într-o poezie a sa*, de zeci de mii de ori și-a dorit moartea, spunem și noi despre el – ca și despre noi – dar moartea nu ne-a vrut pe toți. Printre supraviețuitori a rămas și poetul.

Prin 1963-1964 comuniștii erau stăpâni necontestati în țară și au decis eliberarea deținuților politici, pentru a face manevră de deschidere occidentală, mai bine zis de infiltrare în Occident.

Lui Radu Gyr i s-a spus:

— Dacă nu cedați, dacă nu vă supuneți, dacă nu capitulați fără condiții, vă exterminăm pe toți. Ai o mare înrâurire asupra tuturor. Poți să-i salvezi, ori poți să-i ucizi. Noi nu ne jucăm cu puterea cum ați făcut voi. Ori, ori. Alege între viață și moarte. Nu acceptăm amânări, acum te decizi. Trebuie să renegi public tot ce ai crezut, tot ce ai scris viața întreagă, ca să moară mitul credinței voastre. Tu poate ești gata să mori, dar gândește-te la miile de oameni care vor pieri din cauza nebuniei tale. Te asigurăm că ne vom ține de cuvânt: dacă te lepezi de credința ta, vă vom da libertate tuturor deținuților, dar dacă nu vă ies gărgăunii.

* În poezia *Basma*: „Fetița a rămas departe-n povești,/ cu mâini de icoană curată,/ iar tatăl ei a murit de atunci nu o dată,/ ci de o sută, de o mie de ori.../ De o mie de ori tras pe roată,/ spânzurat de o mie de sfori,/ de o mie de ori pus pe cruce,/ de o mie de ori perpelit în dogori,/ de o mie de ori, de o mie de ori!...” (N. ed.)

SÂNGELE TEMNIȚEI. STIGMATE

și nu sunteți în stare să coborâți și voi pe pământ și să vedeți realitatea, atunci vă vom trimite urgent în cer. Nu avem nevoie de bandiți. Nu ești atât de inconștient încât să bagi în mormânt zeci de mii de oameni. Vă vom oferi locuri în câmpul muncii. O să fiți și voi productivi. Bă, lumea este în mâna noastră și nu o scăpăm. Nu te uita că voi sunteți mai mult morți, căci avem toate mijloacele științifice să vă punem pe roate. Noi nu te mințim, nici tu să nu ne minți. De altfel, nici nu mai puteți face nimic. Poporul e gata să vă sfâșie. Nu mai aveți viitor, dar depinde de tine dacă veți mai trăi sau veți fi exterminați.

Radu Gyr zăcea pe o targă, bolnav, epuizat, distrus, dar sufletul și mintea îi erau nevătămate.

— I-am privit cu dispreț și milă, mi-a mărturisit el mai târziu, dar și conștient că nu glumeau. Purtam în suflet povara frumuseților și sacrificiilor unei vieți, ale unei generații, ale celor mai buni dintre noi, și în ultimă instanță vedeam cauza lumii întregi pusă în cumpănă de acești exponenți ai neantului. Viața abia licărea în mine. Ar fi fost o ușurare să mor! Era o dramă dilema în care mă găseam. Știam bine ce suflete curate și sfinte zac între ziduri, pândite de moarte. Nu aveam dreptul să îi las să moară. Dar puteam să ucid sufletul acestor oameni și al lumii întregi? Simțeam că se revoltă toate elanurile sfinte pe care le-am trăit și le-am cântat. Am greșit uneori, dar întotdeauna am năzuit spre ideal și nu ne-am prețuit nici familiile, nici sănătatea, nici viața. Dar vremurile ne-au fost potrivnice! Visul nostru este mai sus, dar mai departe. Acum, aici, ei sunt stăpâni. Am văzut atunci alte hecatombe de morți, iar pe ei răsând în hohote. Ce să fac? Ce să aleg? Torturat sufletește, am acceptat să dau o declarație publică, prin care să-mi retrag trecu-

tul și opera. A trebuit să scriu în termenii dictați de securiști. Îmi rupeam din suflet. Și am simțit că totuși sunt slab, că am atins limitele rezistenței, că sunt umilit și batjocorit, dar că nu puteam face altfel. Cred că am contribuit la salvarea multor vieți... viață fără pată?!... Sufletul a fost totuși salvat. Te privesc și văd sufletul imaculat al idealurilor noastre. În prăpădul colectiv ce a urmat le-a scăpat totuși ceva, puțin, după părerea lor, esențialul, după părerea noastră. Voi trăi cu regretul compromisului făcut, dar cu convingerea că am învins. Am fost puși în libertate. Câțiva nu am fost îngenuncheați. Deși torturați, noi credem mai mult! E nevoie de lacrimi de pocăință. Am învățat pe viu ce înseamnă să fii cu adevărat creștin. Chinul meu nu a încetat. Îmi iubesc opera, așa cum am trăit-o și am scris-o. Compromisul nu a alungat dragostea de curăție și de adevăr. Am fost urâți și prigonți cu o ură străină neamului românesc. Lumea întreagă decade, dar în lumea întreagă se simte un vânt nou de înviere. Cred mai puternic ca oricând. Am ținut să îți mărturisesc aceste lucruri, poate că se ascunde o taină în întâlnirea noastră atât de neașteptată!

Eram atunci amândoi la băile Călimănești. Ulterior ne-am mai întâlnit. Continua să scrie poezie de substanță și de frumusețe, dar scria și la o gazetă a partidului pentru românii din străinătate. Muncea mult. Era foarte sensibilizat, foarte singur și sub endemica lui veselie ascundea o dramă cumplită. El mi-a spus că pe Nicolae Petrașcu l-au ucis la Sibiu, iar pe Radu Mironovici îl știa sechestrat într-o comună.

Tragedia poetului nu se sfârșise. El continua să fie calul de bătaie al tuturor oportuniștilor. Lovit de zeci de ani din toate părțile, acum îl loveau frații de condei, în țară și peste

hotare. D. Micu și alții l-au atacat crud și nedrept în gazetele literare. Tot Radu Gyr era „huliganul”, „banditul”, „decadentul”, „obscurul”, „misticul”, „fascistul”, „criminalul”.

În ultimele zile tocmai citise niște critici mârșave venite de la oameni din breasla scriitoricească. A făcut o congestie cerebrală peste noapte și, în zori, era neînsuflețit.

Cine l-a ucis? Nu îl poate ucide nimeni, câtă vreme vor mai fi oameni.

Uniune de flori. Comuniune de lacrimi – flori pe mormintele martirilor –

În fața mărturisirilor lui Ioan Ianolide orice adaos este de prisos. Cuvintele ar fi prea goale neputând să cuprindă o întregire a acestora. Ca o datorie față de adevăr îmi revine obligația de a da o explicație alegerii acestei postfețe.

L-am cunoscut pe autorul, sus menționat, după eliberarea sa, în anul 1964. Era unul dintre puținii „colegi” de detenție, pe care tatăl meu îl primea în casa noastră.

Figura de sfânt pe care se citea suferința chinurilor îndurate de-a lungul unui calvar de peste 20 de ani în temnițele comuniste, emana bunătatea, blândețea, mila și mai ales dragostea, creându-ți o stare sufletească specială, atât de liniște cât și de pace; de resemnare până la iertare.

Se deplasa greu, cu gleznele și picioarele umflate, ca urmare a rănilor lăsate de lanțurile pe care „le purtase cânva”. Nu pregeta să urce anevoie Dealul Patriarhiei,

ținându-și de mână nepoțica iubită, pentru a participa la întreaga liturghie, uneori stând în picioare ore întregi, pentru a primi împărtășania creștinească.

Cred că l-a cunoscut pe părintele meu mai bine decât mine, care am fost lipsită de un îndrumător chiar în perioada formării mele ca adolescent și a alegerii unei cariere pe care ar fi dorit să o urmez.

Printre portretele oamenilor de cultură din cartea lui Ioan Ianolide, cel al lui Radu Gyr, mi se pare a fi cel mai complet și cel mai elocvent. Controversele și insinuările aruncate ca niște săgeți otrăvite asupra, atât a personalității cât și a caracterului poetului, își găsesc răspunsul în mărturia autorului acestei cărți. Șantajul și teroarea la care tatăl meu era supus, bolnav, trecând deseori pe lângă moarte, dovedesc cinismul și perversitatea diabolică a celor școliți să terorizeze și să distrugă un semen.

În ultima vreme, Radu Gyr este din ce în ce mai mult uitat, mai ales de colegii în breaslă, lăsând, parcă intenționat, vremea să îngroașe, cât mai adânc, stratul de praf așezat peste opera sa, până la a doua îngropare.

Îmi vin în minte versurile dintr-o strofă a unui cântec pe care îl învățam în liceu la ora de muzică, în perioada „glorioasă” a socialismului:

*„Multe țări, multe surori
și-au pus în grădină flori.
Toate țările-și vor pune
Flori din Marea Uniune”...*

Numai că florile s-au transformat; au devenit lacrimi; și nu au mai cunoscut bucuria grădinii, ci doar tristețea mor-

mintelor. Mormintele martirilor acestui neam, unora necunoscându-li-se nici măcar locul unde le-au fost aruncate fragmentele trupurilor sfârtecate de bestiiile cu chipuri de oameni.

Din sufletul meu, eu pun o floare a dragostei și a milei pe mormântul acestui „sfânt” al închisorilor, ca un omagiu pentru suferința lui, mulțumindu-i, dacă mă aude, pentru tot ceea ce a scris și, mai ales, pentru „ADEVĂRUL” mărturisit despre părintele meu*.

S. P.

București, 11.06.2008

* Multîmim Editurii „Christiana” pentru acordarea dreptului de a publica fragmente din volumul lui Ioan Ianolide „Întoarcerea lui Hristos”, apărut în 2006.

CUPRINS

SÂNGELE TEMNIȚEI	5
Prefață	8
Prefață la cântecele din temniță	9
Zăbrele	10
Jind	12
Zile	14
Rugăciune din celulă	16
Foamea	18
Cumetri de singurătate	20
Identitate	22
As-noapte, Iisus...	24
Țigară	26
În fiecare noapte	28
Zodie	30
Sângele temniței	33
Carte poștală	34
Vecinul care a murit	36
Început de primăvară	38
Nesomn	40
Vorbitor	43
Cântec din mlaștină	45
Întuneric	

Cântec de nuntă	47
Program zilnic	49
Lanțuri	51
Haine roșii	52
Fecior de hoată	53
Și-acolo sus, în văzduh	55
Libertate	57
Toamna în temniță	60
Când voi muri	61
Sărac sunt, Doamne	63
Frig	66
Spital penitenciar (reportaj liric)	68
Colind	71
Cântec de ură	74
281	76
Scrisoarea tatii	78
Curgere	79
Halucinații	80
In memoriam	82
Cântec de hoț	84
Foamete	86
Cimitir de deținuți	88
Molima	90
Plimbare în cerc	93
Penitenciar	95
STIGMATE	
Cântec de dragoste	97
Clișeu	98
Cântec	99

Clipei	100
Cavalcadă	101
Anteu	102
Ca bozia	103
Tifle	104
Aprilie	105
Calfă la diavol	106
Rugul spre stele	107
Lupoaica	109
La judecata din urmă	111
Stigmat	112
Mai	113
Mândrie	114
Pasăre stranie	116
Reazim	118
Per aspera	120
Cântec simplu	122
Ce dragi îmi sunteți	124
Nu-s fluvii sub zări	127
Unul, undeva, odată	128
Garoafe	129
Știu de ce toamna...	130
Reminiscentă	131
Avem în noi	132
Hiena	133
Cavalcadă	134
Ne vom întoarce într-o zi	136
Înaltule, neîmpăcatule	138
Oglinda	141
Cântec din ancoră	143
Circuit	144

Noiembrie	145
Victorii negre	146
Ce tare sunt, Doamne	148
Osândă	150
Renunțări	152
Călătorii	154
Suflete, îți dau târcoale	156
Pe unde-au călcat cuvintele mele	158
Nostalgie	159
Poetul către Moarte	162
Identități	164
Simplicitas	166
Vulturi	168
O apă, un foc sau o stâncă	170
Ciotul	171
Zaiafet	173
Rădăcinile	175
Tristețe	176
Noapte de dragoste	178
Crunt m-am învierșunat	180
Impuritate	181
Apun speranțele	183
Timpului	185
Vin amintirile	187
Ev mediu	188
Neîmpliniri	189
Cântec pentru odraslă	191
Cântec de iunie	194
De-a curmezișul	195
Alge	196
Evadări	197

Trei poteci s-au cățărat pe munte	199
Ce strașnic dulău stă de pază	201
Neîmblânzitele	202
Fotografii	203
Iubiri	205
Nu știm cum o să fie clipa-aceea	207
Acolo, în urmă	208
Cântec pentru înainte	210
Eu sunt ca pădurile	211
Școală	212
Poeți, călimara-i bolnavă	214
Bălăriile	217
Scrânciobul	218
Asfințit	220
Cântă-mi, măi vântule	222
Cântec de pe schele	223
Nu-mi pun credința	225
Pleci, trup al meu	226
Împăcare	227
Alchimie	229
Nu cer prea mult	231
Umbra	232
Minuni	234
Bilanț	236
Butucii	238
Ce mare ești, suflete	239
Cum marea	241
Cum de mai luminezi câteodată	242
Păreri de rău	243
Om de zăpadă	245
Ianus	247

Fum	248
Unei pietre	250
Fă-te, inimă, ca tăul	252
Fericit cel ce nu-ncearcă	253
Celui de-atunci	254
Întoarcerea lui Ulise	256
În timpul somnului	258
Mor înc-o dată morții	259
Darul cel crâncen	260

ADDENDA

Cântec de rând	264
Cântec de venin	266
Ciudat, munții aceștia	267
Cui mi-a născocit tristețea	268
De-ar mai țâșni în drum fericirea	269
Depărtare	270
Deșertăciuni	271
Din când în când	272
Evadatul	274
Identitate	278
Întoarcerea din Cruciadă	279
Labuntur anni	283
Lacrimi	285
Limpezime	286
Măi, diavole	287
Neastâmpăr	288
Noi nu am avut tinerețe	289
Octombrie	291
Ofrande	292

Prag	293
Puțin ne dai	295
Rug	296
Rugă nemernică	297
Septembrie	298
Vezi, îmbătrânim	299

POSTFAȚĂ	301
Oameni de cultură	303
Uniune de flori. Comunicare de lacrimi	309

Tipografia
SHIK & ȘTEFAN
Strada Nicolae Drăgan nr. 10
Sector 5, București

*Dacă-mi lipsesc urechea de cimentul celulei,
ascult, ascult
cum sângele temniței, ca un mare tumult,
ca un geamăt abrupt,
curge pe dedesupt,
curge torent de veninuri amare,
ținut în pământ sub zăvoare.*

9 789732 732892

www.lucman.ro

comenzi@lucman.ro

ISBN: 978-973-273-289-2